

05

A

2414

Q. D. B. V.
EXERCITATIO THEOLOGICA,
DE

QVÆSITIS NON-
NULLIS CIRCA LAPSUM
ANGELORUM,

Et præcipuè ex Dicto
JOHANN. VIII. vers. 44.

Quam,
ANNUENTE DEO OPT. MAX.
SUB PRÆSIDIO

DN. PHILIPPILUDOV.
HANNEKENI,

S. S. Theol. Doct. Ejusdem Prof. Publ.
Elect. Consistorii ASSESSORIS,

IN AUDITORIO MAJORI.
Ad diem XIX. Decemb. Horis Antemerid.
An. M DC XCIII.

Respondendo defenderet

MATTHÆUS DAMITZ,
Gedanensis.

WITTENBERGÆ, prælo JO. WILCKII, Acad. Typogr.

05 A 2414

PRÆFATIO.

Incumbente post lapsum in Pomæriis visu & aspectu suavissimis Paradisi, terrestris illius cœli, voce Vocantis DEI: *Adam ubi es, Gen. III. 10.* Protoplasti tremulo hinc & inde oberantes gressu vix ac ne vix oculos ad sidera elevare poterant, persentiscentes jam intra semet, maximam

Dei iram, & ventura mala. Et sane rerum Status, quo in Paradiso fruebantur Lætissimus, in miserabilem admodum faciem est commutatus. Uno momento quicquid aureæ fuit ætatis, in ferream prorsus est commutatum, & quod in temporalibus erat splendidum & abundans, in pauperrimam & lamentabilem degeneravit æternitatem. Fugiebant Deum, qui ubiq; præsens. Fugiebant poenam, quæ illos jamjam circumdederat. Vocanti autem Deo per misericordiam, qui volebat tantæ Opus Creaturæ prorsus interire, ad reddendam facti commissi rationem, Adam primus aderat, qui posterior lapsu fuerat. Ille præcipuum culpæ momentum à se alienaturus, remediū offendeat in illecebris suæ Conjugis, quæ desiderio sciendi omnia accensa, sapere desit. hæc ejus in consortium vitæ à Deo datæ animum à suavissimâ quiete, quæ fruebantur, abalienavit, nec desistit, donec de fructu, omnium malorum fonte, gustaret. Cecidit Adam; Quem dejicere tota natura cœtera non poterat, dejectus est ab adamatâ suâ Costa, secutus illecebras foeminae, in profundam ignorantiam, voto scientiæ summæ ejectus, incidit. Primus erat Sapiens & primus pariter delirus. Eva Seducitrix imitatione mariti ad pariles dilabebatur excusationes, meritum culpæ in seductione suâ dispunctura, *Serpens*, exclamabat, *decepit me, & comedi. Genes. III. v. 13.* Ita ratio facti & criminis in Autorem primum recidebat, vindicante justitiâ Dei in eo malitiam, & condonante seductis miseris hominibus culpam, quos jam ad misericordiæ

invitaverat gratiam. Ita Judex affabatur seductorem, in affatu pa-
 riter respiciens seductionis instrumentum, quod naturalis erat Ser-
 pens. *Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animalia &
 bestias terra. Gen. 3. v. 14.* Quæ Julianus Apostata, qui rabi-
 dâ semper in veritatem Christianam debacchatus est insaniâ, impudentissimo
 blasphemôq; ore, sacras Scripturas calumniando, extrulit, meritò
 damnatus. *Si Spectrum dicebat; fuit Serpentis, quomodo inter
 animalia agri connumeratur. Et si ve verus si ve simulatus, quo-
 modo mulier Serpentem videns non exhorruit? Loquentem audi-
 ens non exstupuit? Si autem Diabolus, cur vocat Serpensem &
 non potius Diabolum? Et cur Diabolus non suâ aut aliâ
 sed serpentis specie apparuit? & quomodo Serpenti inflicta
 est maledictio, quam Diabolus commeruit? Vid. Pareus (a) Qui
 & dicto loco ostendit, Verba illa Spiritus Sancti ad Veritatis cen-
 trum optimè collimare. Cui addi potest Bryan Turner S. T. B. Re-
 ctor de Soldern. Oxon. in Tractatu suo, de primi Peccati introitu: si-
 ve de Lapsu Angelorum & hominum. (b) Item B. Calovius. (c) Au-
 diamus B. Gerhardum nostrum, dicentem: *Serpens initio pul-
 cher, benedictus & amabilis, cum quo non homo solùm, sed
 cætera quoq; bestia libenter & cum voluptate (teste Luthe-
 ro) vixerunt, sed post Lapsum maledictus est, i. e. factus ab-
 ominabilis, horridus, venenatus & noxius omnibus anima-
 libus, cum primis verò homini, quem seduxerat, cum quo
 post Peccatum naturalem habet antipathiam (d).* Sed de
 his similibusq; quæstionibus aliis alibi agitur. Nos præsentem Dis-
 sertationem habituri sumus de lapsu Seductoris, non de poenâ ejus,
 præcipuè consideraturi Emphasin Verborum Salvatoris *Joh. IIX.
 v. 44.* Ad quod Oraculum impræsentiarum plenius considerandum
 mentem nostram dirigimus, Deum T. O. M. humillimè precati, ut
 conatui felix respondeat eventus, & nos servet in veritate suâ, Ser-
 mo enim ejus est Veritas!*

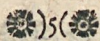
S. I.

(a) in Comment. in Genes. cap. 3. v. 1. p. III.

(b) v. acta Eruditorum Lips. Mens. Nov. Anno 1692. p. 519.

(c) in Comment. in Genes. Part. 1. c. 3. p. 346.

(d) in Comment. in Genes. p. 102.

S. I.

Illum, qui in S. Pandectis planè hospes non est, & qui vel fugitivo tantùm oculo, Codicem S. aspexit, vix ac ne vix fugere potest, quàm varia Impostori isti & Seductori hominum, Spiritus S. imposuerit nomina. Aliis autem, quibus insignitur malus ille Angelus, paululum sepositis, proximum est, ut Christum per Johannem, Angelum illum Domini, audiamus loquentem, & breviter eum, sed admodum graphicè, describentem. *Diabolus*, dicit Servator: *non persistis in Veritate*. Cujus denominationis Veritas si in ullo alio loco, sanè in hoc manifestè colligitur. Judæi certè ansam præbuère, ut Christus in hæc erumperet Verba: Illi Salvatori nostro de Personâ & Officio suo multum differenti, quibus in libertatem spiritualem veram vindicarentur, identidem provocabant ad jus Libertatis suæ in Abrahamo gentilitium. Christus docendo non posse esse Filios Abrahamæ, qui non faciant Abrahami Opera, sed habere hos Patrem alium, audiebat quidem obloquentes, se non esse ex scortatione genitos, & habere Patrem in Coelis Deum. Cæterùm Servator: si Deus Pater vester esset, diligeretis me, ego enim à Deo profectus sum, & veni; non veni à me ipso, sed ille me misit. Quia autem locutionem meam non agnoscitis esse Patris Cœlestis, & ipsam Veritatem; satis aperto documento exhibetis, Patrem Vestrum esse Diabolum, qui homicida fuit ab initio, & in Veritate non stetit, utpote in quo Veritas non est, de suo loquens mendacii Pater & in mendacia pelliciens.

S. II. Dicitur autem Diabolus Græcis *Διῶλος*, item *Διῶλος*, quod idem est ac Calumniator, Obtrektor, vel secundum *Budæum*, adversarius; unde *Διῶβλω*, calumniatoricè, criminatoriè. *V. Stephani Thes.* (e). Descendit autem Nomen Diaboli a verbo (e) p. 675. *Διῶβαλλω*, quod est criminor, inculpo, infimilo, calumnior, obtre- (f) l. i. c. 8. n. 2. eto, & ut *Stephanus* d. l. dicere amat: *Calumniis trajicio culpam in* 4. p. 22. *alium*: Secundum *Herodianum* Vox illa sumitur pro vitupero, (f) (g) *Idem* l. 3. in invidiam adduco, odiosum reddo (g) infamix notam affero (h). c. 7. n. 10. p. Et huc pertinet Liber *Luciani*, quem inscripsit *Ἐπι τῆς Διῶβολῆς*, 142. i. e. *de calumniâ*, in quo utroq; sensu verbum *Διῶβαλλω* occurrit & (h) *Id. c. 14.* calumniandi sive obtrektandi & infimulandi animum denotat. Illud l. i. n. 10. p. 46.

A 2

No-

Nomen deinde in Scripturâ S. non tantùm malis geniis, sed etiã Homini- bus malis tribuitur. Unde Judas Proditor audit Διδε λθ Job. VI. v. 70. Sic Paulus Zelo honoris Dei motus Elymam pro- pter calumniam, quam in verbum divinum effandebat, dixit *Filium Διδεολη* Act. XIII. v. 10. Postremis quoq; temporibus *homines fu- turos αιδεου & αιδονδου, Διδεολη*; prædixit *Apostolus* 2. Tim. 3 v. 3. ita de mulieribus agens, 1. Tim. orb. III v. 10. Tit. II v. 3. noluit eas esse Διδεολη *Calumniatrices*. Cur autem malus ille Spi- ritus sit dictus Diabolus seu Calumniator, illud non minùs scitè quàm verè duplici ratione exponit *Alstedius*, & quidem primò ab *accusatione Dei* inquit: *quandoquidem Diabolus mentiens, opti- mum illum, & maximum Deum apud primos homines criminatus est invidiâ*. Gen. III. v. 1. Deinde, *quia Demones sunt fidelium Calu- mniatores & accusatores, tum apud Deum ipsum, tum apud homines.*

(i) *Alstedius*
in Theol.
Scholast. p.
400. Sect. 3.
Reg. 3.
(k) in Clave
Scriptura
Part. 1.

(i) Est enim ille *Accusator Fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte*. Apoc. XII. v. 10 *Quia igi- tur malus ille Angelus non tantùm Deum apud homines, & homines apud Deum calumniarum maculis deformat, sed & homines concitat, & à vero Deo, ejusq; Religione ac veritate abducit, meritò dicitur Διδεολη*. V. *Flacius* (k). Eadem quoq; est ratio, cur Dia- bulus Vocetur *Satanas*. Habet Vox *Satan* natales Hebræos; ΨΨ enim significat, *Adversarius est, Hostis fuit, impedivit, ex quâ deinde radice descendit ΨΨ quod nomen in formâ Ebræa tam in Græcorum quàm Latinorum foro sumitur pro eo, qui se alicui ho- stiliter opponit, vel aperto pugnans Marte, vel occultissimas stru- ens insidias*. In S. literis describitur itaq; *Diabolus, ut stans coram Deo contra Josuam, illum accusans*. Zachar. III. v. 1, 2. Et hanc ob causam Cabalistræ duos Angelorum Ordines constituunt, alios enim vocant *Advocatos & bonorum Defensores, alios verò Ex- ploratores operum nostrorum & Accusatores*. In N.T. in eodem significatu non tantùm retinetur Nomen *Satanas ut Mat. IV. v. 10. C. XVI. v. 23. Luca. C. X. v. 18 Job. XIII. v. 27. Act. V. v. 3. 2. Cor. XI. v. 14. Verùm illam ob rationem vocatur etiam Αιδου*. 1. Pet. V. v. 8. Ubi ipsius describuntur *insidie & perpetuum atq; interocinium Bellum & Odium cum piis, quando dicitur Leo rugiens, quærens quem*

quem devoret. De hebraicâ Nominis Satan derivatione V. *Schindlerius* (l). Quando verò Diabolus dicitur Δαίμων Dæmon, vocabulū (l) in *Lexico* illud est μῆσον, hoc enim Ethnici & bonis & malis Angelis attribuebant. Proprium maximè illorum Diis, quod patet ex ipsorum Scriptis. Sic in *Homero* legitur ἄτ Διογενῆσ ωεῖς δαίμονος. *Neg, per Deum jurabo* (m). Imò *Plato* universum Moderatorem (m) *Iliad.* Deum μέγιστον δαίμονα h.c. Maximum Deorum appellat. Huc *T. V. 188.* referenda est sententia *Isocratis*: Τίμα τῶν Δαίμονα. Dicti verò sunt secundum *Lanfantium* aliosq; δαίμονες, quasi δαήμονες & Φεγγίμοι, sapientes, scientes, in qua sententiâ etiam est *Rupertus Tuitienfis* l. de *Vitior. V. D. 26 f. 21. a.* scribens: *Angeli Diaboli, græcè demones* i.e. scientes dicuntur; præsciunt enim multa futura, unde & solent responsa dicere aliqua; inest enim illis cognitio rerum plusquam infirmitati humane, partim subtiliori sensus acumine, partim experientiâ vitæ longissimâ, partim per Deijussum angelicâ revelatione. *V. de his. Johann. Conrad. Dietericum* (n). De (n) in *Lexico* hæc Etymologiâ V. quoq; *Flacius*. (o) Juxta *Lexicon Stephani eo Philologi* Δαίμων est quasi Δάκμων, quod significat id quod *Laco Vol. 1.* p. 214. doctus, gnarus, peritus. Observavit idem *Stephanus* quod ἑσός & δαίμων à Veteribus sæpius sibi opponantur, & maxime (o) *Clave* ubi de infernalibus Diis sermo sit. Δαίμονες, insuper multi Gentiliū appellabant animas & Genios; Imò tales Genios Pagani dicebant esse Filios Deorum, habentes quidem corpora, sed immortalia. Hinc quando *Epicurai*, & *Stoici*, Fraudis Oratores, Paulum Veritatis Præconem in *Areopago*, loco illo, in quo de Criminibus gravibus cognoscēbatur, accusarunt, quod annunciet novos Dæmones, exposuit hos *Flacius* per recensatos Deorum Filios. At enim verò in *Scriptura S.* non nisi de Spiritibus malis & falsis Dæmon dicitur. Ut *Deut. XXXII, v. 17. Psalm. CVI v. 37. Vogelsangius* (p) observavit: *LXX* Interpretes semper sequiori significatione Dæmonia dixere: *Non aliam*, inquit, fortè ob rationem, quàm quia mali ferè Dæmones fuerint, quorum Consilia & auxilia, & Oracula Gentiles mirabantur. Deinde vocatur malus ille Spiritus etiam *Belial* & *Beelzebub*: בְּלִיעֵל quod est, absq; utilitate, aut jure. *Qvale genus hominum Deuter. XIII, v. 13.* describitur. *B.*

(p) in *Exercit.*
Theol.
Exercit. 23.
p. 628. Sol.

tur. *B. Hieronymus* juxta *Flacium* dixit, Belial idem esse, ac sine jugo: quod commode Satanæ tribui potest, ut qui defecit à Deo & jugam aut Imperium Dei ferre recusavit. *Nulla igitur omnino est Conventio Christi cum Belial* juxta 2. *Cor. VI. v. 15.* Beelzebub vel Baalzebub Idolum erat Accaronitarum, ut patet ex 2. *Reg. I. v. 2. seqq.* Judæis idem ac Deus Stercoris, immutabant enim illi *נא' אריות*

(q) in *Theol. naturali* l. 2. c. 4. p. 323.

זיא nomen illud Beelzebub est conflatum ex בעל Dominus & זבוב Musca. *Clariss. Vossius* (q) probat: primò Gentiles legisse בעל זבוב quæ Vox propriè significat Dominum Sacrificiorum seu Victimarum Israelitas veri Dei Cultores deinde per contemptum appellasse בעל זבוב Dominum Muscæ: Sed de hoc Gentilium Numine alii scribunt dictum fuisse Baalzebub, quod à templo in quo colebatur & in quo innumeræ Victimæ mactabantur muscas abigeret, ita ut Fatum illud muscis esset vacuum, ne ab iis sacrificantes infestarentur. *V. Vo-*

(r) *d. l. p. 631.*

gelfangius (r). Alii sic dictum putant, quia fortasse Idolum illud apud *Eckronitas* per Muscam responsa dabat, sicut probabiliter colligitur ex *Historia Regis Ahasæ V. Vossius l. c. & Job. Conrad.*

(s) in *Anti-quit. N. Test.* p. m. 162.

Dietericus (s). Tandem Paulus Gentium ille Doctor nuncupat illum *κροτωνεγετης* Principem & Deum hujus seculi. Qvi Titulus nulli Imperatori aut Regi conveniens, tribuitur tamen potentissimo Hosti Satanæ. *Ubi tamen mundus sumitur pro hominibus*

(t) in *loc. Th. T. l. c. 4. p. 110.*

Chemnitius: (t) Imò Diabolus Deus dicitur, non quod sit verus Deus, sed quia ab Hominibus pro Deo habetur & colitur, ut idem *Chemnitius d. L.* dicit. In oppositione ad Angelos bonos, Diaboli vocantur mali Angeli, item Angeli qui peccarunt, Angeli, qui Originem suam non servarunt. Quamvis Angelus quoad nomen idem sit ac Hebræis מלאך Nuncius, Legatus, concludendum tamen exinde non est, quasi Deus Angelorum malorum ministerio in revelandis divinis mysteriis utatur. *V. Hülfemannus;*

(u) in *bre-viar. Cap. 1. Thes. p. 5. & 6.*

(u) Et quamvis Deus in puniendis hominum delictis illos adhibeat, tamen non constituit eos in Praecones Verbi sui, quo magis abutuntur,

abutuntur, quàm utuntur. Verùm quia in momento Creationis ut Angeli etiam boni fuere nuntii, mala jam annunciant moraliter sive mala moralia docent, non tamen iussu divino, sed ut ex propriis peccatum commiserunt, ita ex suis mala effata producunt.

§. III. Existere verò Angelos malos contra Atheos & Epicuræos qui Deum & Angelos negant, contra Sadducæos *Att. xxiii. v. 8.* qui subsistentes esse noluerunt. *V. Hülfeman. (x) Contra Fanaticos, Enthusiastas, qui Diabolos in corruptionem Voluntatis humanæ transformant pravosq; animi motus esse dicunt: V. Gubern. Vödsius (y).* Idem de Aristotele de Avicennâ Averroë & Averroistis affirmat, quod Dæmones nullos agnoverint, sed omnia eorum effecta aut fabulosa esse, aut ad naturales causas reduci debere statuerint. Atq; contra hos omnes dimicant expressa Scripturæ dicta, testantur Diabolorum Opera & Actiones. Quod Angeli conditi sint, confirmat *Psalm. 104. v. 4. Hebr. 1. v. 7.* Ubi dicitur de Deo, quod faciat Angelos suos Spiritus, & ministros suos flammam ignis. Et *Colos. I. v. 16.* dicitur: *In ipso scil. Christo condita sunt universa in Cælis & terrâ visibilia sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus sive Potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt.* Speciatim malum Angelum existere probat nostrum dictum, ubi expressè dicitur Diabolus; Et *2. Petr. II. v. 4.* dicuntur Angeli qui peccaverunt; In *Epist. Jude v. 6.* Angeli qui Originem suam non servarunt. Sic Christus à Diabolo tentatus *Matth. IV. & e-runt in iudicio extremo Matth. 25. v. 41.* *Abite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis suis.*

§. IV. Quod illorum Actiones personales attinet, sciunt illi esse Deum; hinc dicitur *Jac. 2. v. 19.* *Tu credis Deum unum esse, benefacia: Dæmonia quoq; istud credunt & horrescunt.* Et *Matth. II. v. 29.* *Quid nobis rei est tecum Jesu Fili Dei venisti huc, ut cruciaries nos ante tempus.* Sed credere, Sermonem edere, cruciatus ferre sunt actus personæ. Sic vinculis æternis sua caligine resservantur *Ep. Jude v. 6.* Hoc quoq; probat effectus, obsessio & alia damna, quibus homines à Diabolo afficiuntur, cujua rei exemplum tristissimum est *S. Jobus Vir integer & rectus, Dei Servus, qui fatis superq; Diaboli plagas expertus est.* Quid quoq; opus esset

B admo

admonitione Paulinâ? *Induite universam armaturam Dei ut possitis stare adversus artes Diaboli Ephes. VI. v. 11.* Et talis hostis sese nobis non opponeret; Ergò hæc omnia minimè vanis cogitationibus & purisomniis attribui possunt.

§. V. Quoad naturam, quam cum bonis Angelis communem habet Diabolus, dicitur Spiritus dependens & completus. Esse igitur Spiritus, & omnis materiæ expertes, contra Platonicos

(z) in *Disp.* defendimus, de quibus *Vœrius* (z) affirmat; Quod Plaro quâsin *Epi-Select. Part.* nomine materiales fecerit dæmones, & quosdè ad animalia retulerit, quibusdam corpora tenuiora ex aëre, aliis ex æthere attribuerit. Idem de Porphyri sententia, quod Dæmones sanguine hostiarum

(aa) *Syst. Part. 1. c. XI.* delectentur, & corpora illorum aërea iis pingvia redderentur. Quæ nam Judæorum hæc de re mens fuerit ex *Grotio B. Qwenstedius* (aa) exponit. Quam Patres foverint sententiam, Legere est apud citatos Auctores *Vœrium* & *Qwenstedium*, qui ultimus de Veteribus Hæreticis Messalianis quoq; testatur, illos Diabolum corpore præditum esse constanter affirmasse. E Socinianis, *Scherzerus*, inæstimabile illud Ecclesiæ Christianæ Decus, ad hanc Classem refert *Smalzium*, sibi persuadentem, quod in corpore spiritali Angelî

(bb) *Scherzer. in Col.* quibusdam sentis *Becanus* (cc). Judicent eruditi, utrumne absq; omni injuriâ commemoratis mereatur accenseri Socius Clariss. *Socinian. Vossius*, exactissimæ aliàs Doctrinæ Vir, qui, licet non concedat

Disp. 144. de Angelos esse materiales, & habere corpora, quemadmodum Platonice morie p. 165. nunci atq; Thalmudicæ fecerunt, tamen eos non planè incorporatos

(cc) *In Opusculis* dici non tergi versatur (dd). Qui verò Patrum ab illâ sententiâ discedunt & Angelos meros esse Spiritus atq; ita ἀσώματα perhibent, Catalogum Longâ serie exhibet *Suarez* & *Petavius* de quibus *V. Caspari Schotti Phys. Curiosa.* (ee). Et sanè ipsa Scriptura S. iis suffragatur, Angelorum naturam esse simplicem atq; spiritali.

Sic *Hebr. 1. v. 14.* quæritur: *Nonne omnes sunt administratorii Spiritus?* Et *Luca XXIV. v. 39.* Christus ipsemet docet discipulos suos, quod *Spiritus carnem & ossa non habeat.*

Imò Paulus *Ephes. VI. v. 12.* id evincit in his verbis: *Non est nobis Lucta adversus Sanguinem & Carnem (& sic adversus nullum*

cor-

corporale) *sed adversus Principatus, adversus potestates, adversus mundi Dominos, Rectores tenebrarum seculi hujus, adversus astutias in Caelestibus.* Adsunt & alia loca, ut *Psalm. CIII. Mart. II. X.* ubi expressè dicuntur Spiritus. Nullus Spiritus habet materiam; & quantus est; nec est Corpus, nec constat ex corporibus; Sed quia omnem omninò materiam respuit, neq; spirituale Corpus habere potest. Corpus enim Spirituale ei repugnat. Spiritus sine materiâ & immaterialis est Ergò nec Corpus Spirituale; per materialitatem & immaterialitatem enim Spiritus & Corpus distinguntur. Inslet hunc, cuicumq; aridet, Platonis aliorumq; tibias, nostris labiis nunquam accommodandas, utpote quæ nil nisi dissonum sonant, & quod à concordia divinorum oraculorum consentu maximè distat. Certè non parvi ponderit ratio accedit sententiae nostræ, quod Diabolus & reliqui Angeli omnia Corpora penetrent. Quapropter rectè quoq; concludit *B. Calovius (ff). (ff) Tom 4. Quod, quia Angeli τὸν ἀόρατον nomine Comprehendantur Col. i. System. Art. v. 16. Spiritus fuit necesse sit, attributum enim Spiritus est invisibili. i. C. 1. q. 1. tas.* Quid quod etiam Angeli in uno momento modò hic modò *P. 37.* alibi esse potuerint, neq; per aliquam naturæ suæ exaltationem sed conditione propriæ naturæ. *Alstedius* conatur quidem asserto nostro aliquam affundere lucem, tam ex Scripturæ, quàm naturæ lumine per bonam Consequentiam id deducens: *(gg) Lucae enim II. v. 30.* Legitur, integram Legionem Dæmonum possedisse unum corpus; id autem impossibile esse nisi essent Spiritus. Ex natura id probatum ivit, dum ratiocinatur: *Nisi Angeli sint simpliciter immateriales mundum non esse perfectum, quippe qui, ut dicit, non haberet omnium creaturarum possibilium genera, quæ sunt tria si spectes summa capita, videlicet Creatura Corporea tantum, spirituales tantum, & mixta ex corporea & Spirituali naturâ* Vèrùm hæc biga argumentorū cum prioribus ut apodicticis conferri non debet, imò speciatim ultimum *Alstedii* nihil evincit, licet enim Deus nondum produxisset Angelum, tamen Mundus fuisset perfectus. Nec de necessitate fuit, produci Angelum, quem Deus sine magnâ mundi imperfectione poterat in statu possibilitatis relinquere.

S. VI. Frigent certè nonnullorum in hoc Controversiæ momento Exceptiones. *Angelos dicunt nonnunquam in corporibus humanis apparere; Alii: Angelos omnes esse in certo loco, quia non ubiq; atq; ita gaudere corpore.* Verùm quod ad primum attinet argumentum, Spiritus ut in sanioribus Scholis docetur, duplici modo Corpus possidet, & quidem partis modo & per naturalem unionem, cum anima illi conjungitur, partim per nudam assumptionem, cum sibi Angeli hominis ex aëre formant Corpus, atq; in illo apparentes varia operantur. Apparitione verò factâ corpus in principia sua resolutum tanquàm Vestimentum depouunt. Posterior, non prior modus de bonis Angelis pariter ac de malis locum invenire potest. Et ita sententia nostra, ut opinamur, firmo nititur talo. Nec valet illud, Angeli dicuntur esse in

(hh) *V. Affel-* certo loco quia non ubiq; (hh) confunditur enim esse in loco, esse
m. unni Ap- in ubi, & esse ubiq; Angelus non est in loco, quod corpori propriè
pendix p. 108. competit, neq; est ubiq; , quod Dei est, est tamen in ubi, quod
q 2. & p. 109. aliàs ad differentiam ubiquitatis & ubi circumscripti seu loci ubi
 definitivum dicitur, & hoc non requirit, ut, quod in illo est, corpus
 sit. Verùm confugiunt Adversarii ad Scripturam & ex *Matth.*
IV. v. 11. Luc I. v. 26. probant, Angelos moveri. E. hoc localiter. At
 aliud sanè est *ubi variatio*, aliud *localis ubi occupatio*. Neque aliud
 obtinent, cum ex S. literis deducunt, quod Angeli comederint &
 p̄c̄um hauserint; hæc enim comestio impropria & apparens, non

(ii) *p. 1. q. 51.* propria fuit, quæ, ut *Thomas* (ii) inquit, est sumtio cibi conver-
a. 3. tibilis in substantiam comedentis, per facultatem animalem. Rectè
 Consummatisimus ille Theologus *B. Galvius* hæc de re sentit:

(kk) *Syfl.* (kk) *Quod hic sit agnoscenda analogia; est, uti os & Stomachum*
Ib. Tom. 4. habuere, Angeli tantum secundum similitudinem, non verò quælibet
 sunt naturalis *Os & Stomachus*: Ita etiam vera dicitur come-
 stio, sed tantum secundum aliquam similitudinem, adeoq;
 à naturali manducatione maximè diversa. Tandem ad il-
 lum locum *Psal. CIV. v. 4.* Tanquàm ad Achillem se
 recipiunt Adversarii, ubi dicitur: *Facis Angelos tuos Spiritus &*

(ll) *in Syfl.* *manifestos tuas flammam ignis; ex quo teste Calvio* (ll) concludere
Tom. 4. d. h. conantur, Angelos esse aëreos & igneos. Quæ ratione moti non-
p. 38. nulli

nulli expressè negant in hoc loco intelligi Angelos. Sic Spanbe-
mius in dubiis suis Evangelicis dicit: (mm) Sensus Psalms est non (mm) Span-
Angelos vel ventorum, vel ignis flammantis specie apparere, sed hem. in dub.
Deum uti & ventis, & fulgure, & meteoris omnibus instar Angelo-
rum, & sua Voluntatis nuntiorum, vel Deum Angelis suorum judi-
ciorum administris, aq̄e liberè uti, ac meteoris quibusvis. Idem 26. p. 311.
 statuisse alios & quosdam Socinianos refert *Geierus (nn) & Calo-*
vius, (oo) qui nominatim adducit Zvinglium, item Calvinum, in h. l. p. 1881.
 Bucerum & Marloratum. Reponunt autem illis Theologi no-
 stri locum *Ebr. I. v. 7.* ubi Apostolus probat in Psalmo illo allegato, *nat. & revel.*
 intelligi omninò Angelos. Aliud quæritur subsidium in verbis *p. 363. edit. in*
Christi: Discedite à me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est
Diabolo & Angelis ejus, Matth. XXV. v. 41. Ad quæ ex Nostra-
 tibus non minoris nominis Philosophi pariter ac Theologi diver-
 simodè respondere solent. Quidam ignem infernalem pro haud
 materiali habent. Alii ut materialem ignem admittentes, dicunt
 agere posse in Spiritus ratione & vi causæ agentis, scilicet Dei &
 divinæ justitiæ, *vid. Gerhardus (pp) item Brochmannus. (qq) (pp) in Mast.*
 Quæ tandem Conclusio, quia Dæmones sunt Spiritus, E. igne in-
 (qq) *in Sy-*
 fernali puniri non possunt, & quia possunt puniri E. sunt corpora? *stem. C. 8.*
 Hæc enim omnia Legitimo modo procedunt de igne naturali, non *Secl. 2. q. 2. p.*
 verò infernali, qui Diabolis paratus est, & ita aptus ad agendum in *98. & 99.*
 Spiritum.

§ VII. Quemadmodum nunc nullæ Instantiæ nos de Constantiæ
 solo deturbare possunt, ut credamus, Angelos non esse Spiritus, ita *(rr) in Sy-*
 etiam iterum iterumque eos esse ab aeterno, contra Aristotelem, *stem. p. 459.*
 Photinum, Porphyrium negamus. *vid. Qvenstedius (rr).* Contra *(ss) Cent. 2.*
 Gnosticos, Saturnianos & alios, qui in eâ fuerunt opinione, mun-
 dum ab angelis esse factum. *vid. Centuriat. Magd. (ss) Item contra sibus p. 62.*
 multos Patres *Brochmannus (tt) contra Arminianos, speciatim (tt) Syst. The-*
 contra Episcopium; *vid. Calovius (uu).* Contra Socinianos & *ol. Tom. 1.*
 speciatim contra Volkeliū, *vid. Calovius (xx).* Et tandem *Art. 8. c. 2. q.*
 contra Verstium & reliquos, qui Angelos ante mundi ortum con-
 3. *p. 99.*
 dices crediderunt; Verum quid responsuri sint ad Scripturæ dicta *(uu) Armini-*
 clarissima non video. *Rom. XI. v. 36. dicitur: Ex illo, scil. à Deo, anism cap. 4.*

B 3

& 5. p. 141.

(xx) *System Tom. 4. Art. 1. c. 1. q. 2. p. 141.*

Et per illum, & in illo sunt omnia. Et Coloss. I. v. 16. 17. Per illum creata sunt omnia, quæ in Cælis sunt, & quæ in terrâ, visibilia & invisibilia, &c. Ubi per visibilia procul dubio corpora, per invisibilia verò Spiritus s. Angeli describuntur. Imò si Angeli non essent creati, sed ab æterno & æterni, sequeretur, quod à Deo non sint omnia, & præter Deum sint Angeli, qui esse suum habeant à se, & qui Deo nullo jure subjecti, quod statuere, qui in Christianorum Scholis educati sunt, non possunt. Et si jam in propatulo est, quod Angeli boni sint creati, etiam de Diabolis, quatenus sunt Angeli id libere affirmari potest, aliàs ut in independentes Dominium suum Deus haud exercere, neque ut peccatores poenâ afficere posset. Quicquid enim æternum est, independens est, quicquid independens est, non peccat in aliud, & sic nec poenâ posset affici. Diabolorum verò Lapsus tam privativa, quàm positiva, ut loquuntur Theologi, infecuta est; Ergò omnino erunt Spiritus dependentes.

§. VIII. Quod ad tempus attinet, conditos esse Angelos non ante mundi ortum probatur (1) quia secundum B. Dannhæverum splendidissimum illud Ecclesiæ nostræ Lumen (yy) esse ante principium temporis, phrasi Scripturæ idem est, ac esse æternum; quod elucet ex Psalms. XC. v. 3. ubi describitur Deus, quod fuerit quum nondum essent montes, antequam formasset terram, orbemq; habitabilem; Sic æternitas Filii Dei contra Socinianos Prov. IIX. v. 22. evincitur: ubi Spiritus S. loquitur de Sapientiâ inunctâ ante primordia terræ, cum nullæ essent abyssi. Ante rerum verò Creationem & terræ primordia, nil nisi æternitas. Itaque falsum erit quod docet Enjedinus, (zz) Sapientiam h. l. non ab æterno genitam, sed tantum à seculo formatam dici. Rectius igitur B. Hutterus (a) cum aliis ejus Confessionis Theologis ex eo deducit, phrasin ante mundum conditum significare æternitatem, quia cum creatione hujus mundi cepit ipsum Tempus. Ante initium verò temporis, mera & simplex regnavit æternitas. Ergò inquit; Si Angeli ante Creationem hujus mundi existerunt, utique ab æterno fuerunt. Si ab æterno, utique Deus erunt; Siquidem præter unum & solum Deum nihil ratione principii vel est, vel fuit, vel e-

(yy) in Hofoph. Phænom. 3. p. 280.

(zz) Explic. loc. fol. 92.

(a) in Locis Loc. 3. de Creatione q. 5. p. 202.

rit unquam ævornum. (2) *Genes. II. v. 1.* asseritur, quod perfecti
 sint (in diebus scilicet creationis) cæli & terra & omnis exercitus
 eorum. Angelos verò Exercitum Dei vocari, patescit ex *Psal. XXXIII. v. 6.*
 Itaque Angeli intra sex dies sunt conditi, & ita non
 ante creationem orbis. Et nisi hoc; sequeretur Creationem esse
 multam atque variam; & alio tempore suscepisset Deus Creatio-
 nem Angelorum, alio tempore Creationem reliquarum Creatu-
 rarum. Sed de hac Creatione ne verbum quidem existat in S. Li-
 teris, & sic est figmentum humanum. Contrarium potius osten-
 dit *B. Calovius* (b) quando ex *Prov. IX. v. 23.* Ubi Salomon Cre- (b) *d. l. Spe-*
 ationem Initium Viarum Domini appellat, argumentatur. *Non stem.*
E. via Domini multis seculis ante illud initium ceperunt.

S. IX. Quo die autem conditi sint, scrupulosè magis, (c) *Loc. de*
 quàm utiliter quæritur, inquit *Gerhardus*. (c) *Et Menzerus*. (d) *Creatione*
Angelos esse à Deo creatos ex Scripturâ constat, de die autem Cre- p. 6.
ationis ipsorum statuerè certè nihil possumus. Quibus accinit (d) *Tom. 2.*
Brochmannus d. l. Sunt quidam, teste jamjam laudato *Gerhardo*, *Operum, in*
 qui Angelos secundo die creatos & lapsos credunt, & quidem ex solidâ, planâ
 hoc fundamento, quia Moyses secundæ diei non addidit Elogium: *& perspicuâ*
Vidit Deus quod esset bonum: Alii conditos esse volunt primo die, *repetitione*
 quos inter est *Dannhaverus* (e) & alio nitens fundamento *Al-* *quorundam*
stedius (f) argumentans, quod primo die Cæli creati sint, *Gen. Articulatoryna*
 I. probabile esse, Cæli quoque incolæ, Angelos ipso die esse *A. C. Disput.*
 creatos. Deinde adducunt locum *Job. XXXVIII. v. 4. & 7.* Ubi 7. S. 18.
 per Filios Dei intelligunt Angelos, hi laudabant Deum cum ille (e) *Hodosoph*
basin terra poneret manè, & sic primo die. Verisimile est Deus il- p. 280.
los adhibuisse statim ab initio tanquam Contemplatores & Testes (f) *in Theol.*
universi operis, inquit *Alstedius.* Et *B. Hutterus d. l.* putat, proba- *Scholast.*
 biliter colligi posse per astra, *Job. XXXIIX. v. 7.* intelligi Angelos *Secl. 3. c. 3.*
 non Sydera Cæli seu Stellas, quod hæc quarto demum die sint Crea- *Reg. 4. p. 263.*
 ta. Et ad argumentum illorum responder, qui dicebant Ange-
 los secundo die creatos; & lapsos esse, quia non expressa essent
 verba: *Erant valdè bona.* Hoc pacto inquit *Hutterus*, neq. *Deus*
in Creatione hominis dicere potuisset. Et *Vidit Deus cuncta quæ*
fecerat, & erant valdè bona.

s.X. Quomodo verò creati sine luculenter ostendit dictum nostrum, quando Christus celestis illa veritas inquit: *Diabolus in Veritate non stetit.* Ubi tamen Veritas non idem sonat ac Veracitas, quo sensu aliàs in S. Scripturâ accipitur, ut *Dan. VI. v. 12. Joban. XVII. 17. Jobann. IIX. v. 45.* Et hoc modo Veritati opponitur mendacium & ore & facto utrumq; committitur. Hæc quidem Veritas erat in Angelo, qui deinceps factus Diabolus, & hujus Veritatis, de quâ in præsentî sermo est, erat attributum. Imò Veritas illa nec Favorem Dei gratuitum exprimit, qualis est *Jobann. I. v. 17. Gratia & Veritas per Jesum Christum facta est.* Licet enim in Favore & Gratiâ creatus fuerit, tamen non solum illam gratiam, verum & justitiam & sanctitatem amisit, & quatenus à Christo recuperata ad illum planè non pertinet, quia à Christo non Semen Angelorum, sed Abrahæ assumptum. Multominùs Veritas justitiam perfectissimam denotans, eo modo quo fuit in Christo, *Job. I. v. 14.* Angelo illi attribui poterit. *Veritas igitur hic Perfectionem ac Integritatem concretam & connaturalem significat, vid.*

(g) *Hodosoph. Phœnom. 3. p. 28.*

Dannbæverus, (g) Veracitatem, ut Danbæverus inqvit in Paradiso cavillâ & mendacis violavit. Et eo ipso jam Peccatum à Diabolo commissum erat, quod probat modus apparitionis, qui, ut seducerentur eò proclivius homines per Serpentem locutus est. Neque hic præcisè Veritas idem est ac Veracitas verbi divini, sed ut dictum est Imago divina: Hinc inquit *Dannbæverus d. l. Non dicit, scil. Johannes non fuisse in Veritate, sed non stetisse ac perseverasse. Igitur antequam laboretur, habuit Veritatem actu impressam & concretam ad fidem Deo præstandam & consequendam, (non id quidem meritorie) confirmationis Coronam, & declinandum La-*

(h) *in Ereviar. suo p. 175.*

(i) *Syst. Tom. 4. Art. Judæ v. 6. C. 3. q. 2. p. 382.*

psum, Vires, arma, auxilia. Et *Hülsemannus (h) ex hoc dicto ita concludit: Ergò in Veritate & Bonitate creatus fuit. Quod ex aliis pariter Scripturæ locis confirmatur contra Manichæos, Priscillianistas & alios apud Calovium. (i) Ita legitur in Epistolâ *Quidam Angeli Apostata non servârunt Principatum suum (αγγελῶν sive Principium in bono concreto) E. rectè concludit Hülsemannus d. l. à Principio Creationis boni fuerunt. Et nisi**

nisi hæc ad Veritatis æquilibrium accederent, Deus sanè *Gen. I. v. 3.*
dicere vix potuisset, *quod omnia sint bona.*

§ XI. Quod verò Imaginem illam Angelis communicatam
concernit, juvat hic legis vestigia *Affelmanni*, (k) qui contra *Ti-* (k) *in Sym-*
morbeum Brichtum, negantem Angelos ad imaginem Dei esse cre- *eagn. Part. I.*
atos, distingvit inter Imaginem DEi consideratam cum Dominio *p. 457. n. 228.*
in Creaturas ordinario & universali, & sic Angelis nequaquam ad- *§ 229. Disp.*
scribi posse censet, benè tamen admittit, quando absqve ejusmodi
Dominio ordinario & universali sumitur, quod ad imaginem con-
diti sint Angeli. Quid quod etiam Dominium illud non sit de na-
tura imaginis divinæ. Describitur enim in sacris paginis Imago
divina hominibus concessa, quod in justitiâ & sanctitate consistat,
Ephes. IV. v. 23. Coloss. III. v. 10. Non quidem in S. Scripturâ de An-
gelis existat, quemadmodum de homine legimus, quod creatus ad
Imaginem DEi existat; Interim tamen rectè procedimus cum *Al-*
stedio, (l) & dicimus, quod illud per bonam Consequentiam pro- (l) *in Theol.*
betur. Per dicta enim supra allegata evidenter colligitur Perfe- *Scholast.*
ctionem, Sanctitatem & Justitiam ad imaginem DEi pertinere. *Sect. 2 p. 265.*
Nunc verò ejusmodi donis instructos fuisse omnes Angelos extra *cap 3 Reg.*
omnem dubitationis aleam positum est. Imò qui non stetit in *VII.*
Veritate & Originem non servavit, illum Veritatem habuisse & O-
riginem ipsius bonum fuisse necesse est.

§ XII. Quæ Pontificii circa Statum purorum naturalium
nugantur: de his vid. *Becanus*, (m) ubi inquit: *Aliqui docent crea-* (m) *T. 1. Oper.*
tos fuisse in puris naturalibus, & postea quosdam accepisse gratiam *p. 139. c. 2. de*
propter bonum usum liberi arbitrii, alios non accepisse propter ma- *Angelorum*
lum usum liberi arbitrii. Adduxit *Becanus* illam opinionem ap- *naturâ.*
probantes, *Hugonem Victorium*, (n) *Bonaventuram*, (o) Sed *Bec-* (n) *Tract. 2.*
canus eodem in loco dicit: *Angeli mali habuerunt gratiam ante* *c. 2.*
lapsum. Hunc statum purorum naturalium rejecit pariter *Dann-* (o) *in Disp.*
bauerus, (p) ex *Basilio* dicens: *Angeli non infantes creati sunt,* *4. t. 1. q. 2.*
Deinde paulatim exercitio perfecti, sic ad Spiritum suscipiendum- (p) *in Hodo-*
digni facti sunt, sed in piâ compage & veluti massa Substantia pfo- *soph. p. 284.*
rum Sanctitatis primordia simul acta habuerunt. Et à *Becano*
C d.l.

d. l. nostrum allegatur dictum *Job. IIX.* quod ita exponit: *Lucifer non perseveravit in iustitiâ & sanctitate, Quia, ut inquit, mali Angeli fuerunt à Deo ordinati & creati ad beatitudinem supernaturalem, quam obtinuerunt, si voluissent. Ergò concludit, habuerunt media necessaria ad consequendam illam beatitudinem. Ergò*

(q) *Part. I. c. XI. Sect. 2. q. 5. p. 473. n. 4.*

habuerunt gratiam justificantem. vid. *Quenstedus (q)* de illis qui hunc Statum purorum naturalium admiserunt. Omnis Igitur status purorum naturalium purum putum figmentum est. DEus enim omne in Creatione producens bonum, non tantum veram atque bonam essentiam Angelis concessit, sed & hominem secundum suam imaginem formavit. Et qualis sit Veritas in qua conditi sint Angeli patet quòque *ex Epist. Jude v. 6. Originem suam*

(r) *in Hodo- non servarunt, quæ verba sæpè memoratus Dannbauerus, (r) Per- soph. Phæ- fectionem, rationem ac mansionem felicem, ac suo modo beatam nom. 3. p. 285. habuerunt, exponit. Nunc verò si originem non servarunt, & Origo est Veritas omni exceptione major est Conclusio nostra: Statim ab initio Sanctitatem habuisse Diabolos.*

§. XIII. De Statu Angelorum ante Lapsum variè disputant

(s) *in Loc. Scholastici teste Gerbaro, (s) argumentatur enim: Si fuerunt in Theol. Loc. de Statu perfectionis quomodo ex eo potuerunt excidere? Sin ad huc Creatione & imperfecti cur perfectionem illis denegavit Creator perfectissimus? Angelis Sect. Distinctio tandem ab illis adducta absurda non est, quando beati- XI. p. 9. n. 57. tudinem seu perfectionem acceptam positivè ab Angelo ante La- & in Isagog. psium remonent, & quidem dum per illam perfectionem, teste Loc. VIII. Gerbaro, nihil aliud intelligunt, quam Statum perfectum pleni- Thes. 15. p. 393 tudine omnis boni, & sic includit claram Dei visionem, perfectam fruitionem. Hæc perfectio data est Angelis post Lapsum in Sanctitate persistentibus: concedunt tamen Perfectionem privativè acceptam, & est secundum Scholasticos status privativus, carens omni malo culpæ & poenæ, & habens quicquid suæ naturæ convenit. Ubitamen nemo sanctitatem & iustitiam excludere debet.*

(t) *in Hodo- Atque huic distinctioni, quoad sensum scilicet calculum adjicit Dann- soph. Phæ- bauerus, (t) ubi Perfectionem quidem Angelorum ante Lapsum di- nom. 3. p. 285. cit suo modo beatam, non tamen verè perfecteque gloriosam, quam,*

ut

ut inquit, *visio beatifica, & confirmacionis donum serenat, neutrâ gavisi sunt Angeli lapsi.*

§.XIV. Quod verò Veritatem illam amiserit Diabolus, testimonio esse possunt verba sequentia dicti nostri Johanna, NON STETIT. Stare autem diversas admittit significaciones. Præcipue sunt, & huc suo modo spectant, quando stare idem est ac in bono Statu ac conditione esse. Ita enim & adhibetur tum à profanis autoribus, ut à *Cicerone*, (u) Principe Eloquentiæ, dicente: (u) *Fam. Eâ die pulchrè statimus; tum à Spiritu S. i. Sam. XXIV. v. 21. Stabit Epist. IV. in manu tuâ Regnum, i.e. florebit, stabilietur, (Rom. XII. v. 4.)*

*Qui stat, videat ne cadat, 1. Cor. X. v. 12. Sic Matth. XXIV. 15. Cum videritis abominationem stantem in loco sancto. Item adducit Daniel. II. v. 2. Ecce adhuc tres Reges stant in Persiâ & quartus detestatur supra omnes opibus magnis, quod ita exposuit Flavius, potenter & gloriôsè Monarchiam obtinent, Deinde vocabuli illius usus se etiam extendit ad fidem tam humanam quàm divinam. Quo ad humanam accedit suffragium Plauti inveniis: (x) *Cum apud te parùm stet fides. Qvod ad divinam adduxit Flavius Scripturâ dictâ, ut Exod. 14 v. 13. State & videte salutem Jehovæ 2. Paral. XX. v. 17. State & consistite & videbitis salutem Jehovæ vobiscum. Ex his denique tanquam ex Fontibus fluit, quis sit verborum illorum Non stetit genuinus sensus, nimirum idem sonat ac non conservavit suam Veritatem, deserere non dubitavit, vel secundum Judæ Epist. v. 6. originem non servavit, quod Chemnitius, (y) ita exponit: collocati erant in certâ quasi statione, sed transfuga facti illam deseruerunt. Huc spectat quoque illud Perri: *Angeli peccantes dicuntur non stetit, Deus Angelis peccantibus non pepercit.* Peccantibus, h.e. qui peccaverunt 2. Pet. 2. v. 4.**

(x) Pseudolo
act. i. Sc. V.
v. 62.

(y) Loc. de
Creatione p.
122.

§.XV. Omne Peccatum est *circula*, aberratio à lege. Pri-
mis Parentibus nostris legem à Deo fuisse latam, quâ minimè ob-
servatâ peccatum commississe, Scriptura testatur: Lex igitur in Thesau-
ro Diabolis proposita expressa nulla legitur. Verùm doctè ad hæc Theo-
Ramburtus responderet, (z) *Certum esse ex jure Creationis obedi-
entiam eos Deo debuisse, idèd inquit, Diabolus à Paulo convenien-*

(z) in Thes.
Theolog. qua
in Thesau-
Seda-
nens. haben-
tur p. 207.

eisimè dictus Belial, 2. Cor. VI. v. 15. juxta Hieronymum ita vocatur, qui omne jugum excusit. Aquila vertit ἀποστάτης, LXX. παρὰ νόμου & νόμου.

S. XVI. Dicitur in singulari non stetit, & sic de uno, nondum tamen exclusis reliquis: *z. enim Per. 2. Peccantes dicuntur Angeli, & sic multi, non unus fuit.* Et quamvis nunc hoc omni veritate verius sit, quæstiones tamen movent *Scholastici*: An unus Angelus Peccati autor fuerit, an omnes Angeli simul peccaverint? *(aa) v. Ramburcius d. l. p. 297. Gregorius de Valentia (aa) asserit: Angelum unum fuisse Svasorem & Exhortationem factam exemplo; Ita ut ex communi sententiâ Doctorum Angelus primus alios fuerit hortatus hoc ipso, quod affectionem suam intelligibili loquutione eis expresserit, in quam eodem instanti consenserunt alii. Ramburrio quidem d. l. probabile videtur, quod unius svasu commota sit Diabolorum societas, id tamen neque solidâ ratione, neque valido Scripturæ documento niti concedit. Hinc Bellarminum asserentem, Diabolum primum & principalem fuisse Angelum refutavit. Verùm ipse Ramburcius veritate coactus admittit unum esse Caput Diabolorum (bb) Matth. IX. v. 34. ἀρχὸν τῶν δαιμονίων, Matth. XXV. v. 41. Primarius dicitur Diabolus, reliqui ipsius Angeli appellantur. Sed pergit Ramburcius quærendo: An Diabolus statim in primâ Creatione multis, vel omnibus Angelis fuerit prepositus: Utrum ad defectionem incitârit, qua vel à minimo potest incipere: Utrum verò post casum hunc sibi elegerint alii, ex Scripturâ non liquet. Ubi ultimum solâ conjecturâ nititur, non verò solido fundamento Apocol. XII. v. 4. Diaboli Angeli Satanæ vocantur; in quo loco Satanus dicitur, quia maxime adversatur Deo, quod Origo fuerit, ejusmodi delicti, alias primariò Satanus dici haud potuisset. Reliqui tantùm dicuntur Angeli, qui sanè Principali inferiores, hoc est non primò adversantur. Ille autem primò adversabatur, quod principaliter & primò peccavit. Ergò unus reliquos omnes instigavit. Confirmatur id ipsum per lapsum hominum, qui in Servitutem Diaboli traditi sunt, quia instigationem ipsius secuti, peccatum commiserunt. Ita Diaboli reliqui servituti ejus, qui absolute*

absolutè Adversarius dicitur subjecti, siquidem viribus à Deo ipsis concessis Satanæ isti resistere noluerunt. Ideoq; principaliter in Scripturâ vocatur Adversarius, Nequam, Belial, Diabolus, Serpens, Draco, Beelzebub. Quando itaq; in singulari dicitur: *Non fieri*. Principaliter Diabolus Princeps scilicet & Autor Peccati intelligitur, inclusis tamen & reliquis Satanæ adhaerentibus, quos peccata commississe recenset Petrus. An verò supremus omnium Angelorum fuerit non affirmabo. *V. Calovius (cc)*. Præter *Ramburtium (cc) Tom. 4. burium* nobis contrariatur etiam *Gübertrius Voëtius (dd)* dicens: *Syst. Theol. Consequentia non videtur facta solida, quia nunc inter Dæmones c. 3. de Angelis aliquis eminet, ideo etiam lapsus fuisse Antecessorem*. Nec ex eo *lis malis* probari concedit, quando argumentantur: Nunc inter Dæmones *p. 313.* est unus peior omnibus aliis & graviore poenas sustinet: Ergò ab *(dd)* in initio fuit quis Angelus omnium Princeps, qui primus tempore *Disp. Select.* peccavit, cujus peccatum gravissimum propter causalitatem, quia *Part. 1. p. 918.* ille à nemine seductus omnes illos seduxit. Respondet enim *Voëtius, Consequentiam esse infirmam. Potuisset enim peior fieri incremento malitia, & ab initio per primum peccatum talis non fuisse.* Imò de gravissimi peccati poenâ nihil habere Scripturam. Commentum esse de Lucifero. Verùm huic obviam ivit *Calovius (cc)* sequentibus: *Unde aliâ ista eminentia, nisi quod eminentior (cc) d. l. fuerit conditus à Deo? Unde Angelorum malorum designatur p. 314. princeps, ita ut isti dicantur ejus Angeli, nisi quia eorum Antecessor, aut certe si lapsi simul sint, supremus inter labentes fuit, quia per lapsum facti sunt Diaboli. Hic autem καὶ ὁ σατανᾶς Diabolus & Satanas dicitur. Accedit quod primariò Diabolo poenæ infernales adscribi videantur, & tunc simul Angelis suis allegato loco.*

§. XVII. Varii aliâs Angelorum constituatur ordines. Peccantes Angelos *Bécanus* dicit *(ff)* ex omnibus ordinibus fu- *(ff) Tom. 1.* isse, adducit in suam sententiam Scholasticos & Patres nonnullos *Tract. 3. cap.* (quorum tamen nomina nondum recensuit) affirmantes, homines *4. q. 3. p. 153.* assumi ad omnes ordines Angelorum, & in omnibus ruinas eorum restaurari. *Ramburtius* addit, quod asylum aliquod quaerant eo

loco, ubi homines dicuntur *ἄνομοι*, & rectè monet, quod hoc dictum non pertineat ad Coetus instaurationem, sed ad conditionem Status & perfectionis eminentiam. Et illam sententiam Scholasticorum esse, & ex illis speciatim *Thoma*, præter *Becanum* affirmat *Voëtius* (gg). Nos potius cum *Calvio* (bb) dicimus: *Multos peccasse indubium est, quia multi sunt Diabolorum legiones, ac diversorum etiam ordinum eos fuisse, nomina ordinum prædicta innuunt*, sed de instauratione ordinum per mortem hominum factâ altum in scripturâ est Silentium. Præstat: igitur hæc omnia silentio præterire, quam aliquid temerè asserere.

(gg) d. l.
p. 917.
(bb) Syst.
T. 4. d. l. p. 313.

§. XIII. Quo tempore Lapsus Angelorum factus, Autores in diversas scinduntur opiniones. *Ramburtius* in medium pro dicit *Augustinum* aliquando fluctuantem aliquando affirmantem, *Diabolum* ab initio suæ creationis peccavisse. Scholastici quoque hinc & inde disputant: An Angeli peccaverint in primo instanti an verò postea. De quibus *Becanus* (ii) qui rectè sequentem in modo argumentatur: *Job. IIX. v. 44.* dicitur: *In veritate non stetit.* Ergò in primo instanti non peccavit. *Martinus* tamen in *Becanum* existimat fortius ita probari. (kk). *Si in veritate non stetit, num Part. b. e. permansit, necessum est fuisse instans primum aliquod suæ du poster. Disp. rationis, quo fuerit in veritate.* *Gubertus Voëtius* ita respondet.

(ii) Tom. 1.

Tract. 3. c. 4.

q. 10. p. 157.

(kk) in *Becanum*

Part. b. e. permansit,

num Part. b. e. permansit,

20. §. 54.

p. 462.

(ll) Part. 1.

d. l. p. 919.

(mm) d. l.

Syst. p. 314.

(ll) Tempus lapsus non definit Scriptura. Hoc saltem in definitè constat, præcessisse Lapsum *Adams*. Opinionem *Eugubini*, quod peccarint primo creationis suæ instanti, & Disputationes Scholasticorum de tribus morulis seu instantibus, quorum secundo aut tertio demum gratia puris naturalibus fuisset superaddita; & an peccare potuerint primo creationis instanti, ipsis relinquimus. *Calvius* responsionem adjecit hoc modo (mm) quomodo in eodem instanti, gratia concreata & peccatum consistere potuere; Et hæc de primo instanti intellecta vult. Qui secundo instanti id factum esse asserunt, *Diabolum* ultra horam stetit, affirmant, de quo *Calvio* teste, nullum in scripturâ vestigium reperitur. Illud quoque somnium, quando dicitur: *Diabolum* in hominis seductione demum Lapsum esse, ad *Lydiu* veritatis Lapidem probandum re-

vocavit

vocavit *Calovius*, negans illud ex hoc fundamento, quia ibi locorum tentando expugnavit Evam, ac Diabolum sese esse mentiondo docuit. Episcopo simul se opposuit, qui docuit magno cum errore, Angelos malos non brevi tempore in suo domicilio fuisse; sed diu admodum in eo versatos & diuturnâ tandem rebellione à Deo defecisse. Falsâ nititur hypothesi, quasi longè ante hexaëmeron creationis conditi ac lapsi fuerint Angeli: Hinc concludit: *Non ergò potest longior mora integritati eorum dari, quàm quæ ab initio creationis intra hexaëmeron factæ, & usq; ad seductionem hominis. Intra hoc tempus lapsum esse oportet, & ante illam seductionem.* Tela oppositionis, quæ prævidere licet, quæq; contra nos pugnant, aut pugnare potiùs videntur, è Scripturâ petita sunt: Nimirum *Job. IIX. v. 44.* dicitur de Diabolo: *Ille Homicida erat ab initio, & i. Job. III. v. 8.* ab initio Diabolus peccat. Verùm respondemus cum *Martino (nn)* intelligitur in utroq; loco initium *(nn) Pars. defectiois, non creationis.* Conditus enim est bonus: Deinde *post. iu. Be-* etiam propterea ab initio peccasse dicitur, quia primum peccati *can. Diss. 20.* Exordium est à Diabolo: qui jam inde à primo initio suæ defectiois peccat. Imò initium mundi & hominum seductorum intelligitur, non initium Diaboli. *S. 54.*

S. XIX. Quodnam Diabolorum primum fuerit peccatum, Controversia est Autorum; Omnium crassissimi sunt qui Scortationem Angelis ex *Cen. VI, v. 2.* tribuunt *V. Ramburtius (oo).* Quam *(oo) d. l.* opinionem nonnullorum patrum fuisse, ut Tertulliani, pariter *p. 299.* Clem: Alexandrini, Lactantii, asserit *Ramburtius & Vogelsangius.* Hic modò dictus *Vogelsangius* illo sita fermè statuisse censet, *(pp) quemadmodum Peccata de libidinibus & adulteriis & mortalibus connubiis Deorum suorum fabulantur. Et hanc sententiam, ortum procul dubio habuisse censet ex præsumptione Platonicâ p. 629.* *(pp) in Ex-* de corporibus geniorum aquæ, ignis, aëris. Et dicit, quod inde *ercit. Thol.* metius Tertulliani fluxerit, contendens mulieres in Ecclesiâ velari *p. 629.* debere, ne pulchritudo earum illecebra sit etiamnum bonis angelis *de* ad eas libidinosè adamas. Illam autem opinionem veritati non respondere unico dicto Scripturæ, nimirum *Matth. XXII. v. 28.* ostendit.

(qq) in Syst. offendit Calovius (qq) Imò repugnat *Spiritualitas*, ob quam iidem
 T. 4. c. l. p. 315 amoribus mulierum capi aut cum iisdem convalescere nequeunt. In

loco verò in medium adducto per filios Dei intelliguntur sancti
 atq; boni, vel potius & rectius à Sanctis nati atq; progeniti. Neq;
 nos movet quod hodiernà adhuc Luce Congressus ejusmodi insti-
 tuantur, & Dæmones eam ob rationem Incubi vocentur *V. Delrio*

(rr) in di-
 quis. mag.

l. 2. q. 15. p. 175

(ss) d. l.

p. 153 q. 4.

(tt) in poster.

Epist. Petr.

s. 2. p. 203. q. 4.

(rr). Ipse enim *Delrio* nobiscum negat Spiritum sobolem produ-
 cere posse, quia omnis omninò materiæ expers est. Alii super-
 biam primum Diabolorum peccatum fuisse censent *V. Beccanus*

(ss) qui ita sententem adduxit Augustinum, Thomam; Arq; ita
 plerosq; ex veteribus judicasse docet *Gerhardus (tt)* adducens no-
 minatum Fulgentium, Lutherum, Ludovicum Vivem in lib. 12. Au-
 gustini, & quidem superbiam in eo sitam fuisse censent, quod sibi
 in suâ pulchritudine & suâ excellentiâ nimis placuerint, alii in eo,

quod noluerint pendere à Deo, sed sibi vivere & sufficere, alii in eo,
 quod voluerint beatitudinem sibi arrogare, suisq; eam, non Dei
 Viribus assequi, alii in eo, quod voluerint cæteris Angelis preferri,
 & nulli omninò subesse. Alii in eo quod ambrverint unionem hy-
 postaticam verbi, & voluerint ut illa uni ex Angelorum ordine, pu-
 ta *Lucifero* suo Principi conferri debuerit, non homini alicui puta

Christo. Hucusq; *Gerhardus*, *Ramburtius* d. l. adducit ex Ponti-
 ficii, qui dicunt, divinitatem appetivisse Diabolum, non secundum
 æqualitatem, sed secundum analogiam. Imo Ipse *Ramburtius* d. l.

nou adversatur illorum sententiæ, qui superbiam Diaboli primum
 Peccatum fuisse dicunt, inquit enim (uu). Superbiâ Diabolum in-
 tumuisse non dubitamus, cum jugum Dei excutere ausus fuerit.
Scriptura ingenere dicit Angelos peccasse 2 Petr. II. v. 4. Hoc
 peccatum ita descripsit *Christus* in Veritate non stetit. Dum enim
 sublimiorem ambrvit conditionem deceptus est, & veram ac bea-
 tam stationem amisit. Non Dei, sed sui habuit rationem & in se

conversus à Deo recessit, qui est ipsa Veritas. Ex Nostratibus
 Theologis acclamat *Brochmannus*, (xx) Verisimile est, inquit: Di-
 abolum merâ Divinitatis affectatione excidisse gratiâ Dei. Liqvere

(uu) p. 300.

n. XV.

(xx) in Syst.

Tb. Part. 1.

d. l. de C. 1.

Seet. 3. p. 96.

Deo

Deo abduxit, Gen. III. v. 5. & ex perpetuo conatu, quo Dei gloriam in se transferre studet, adeo ut non dubitavit impudens illos, religiosum invocationis cultum sibi ab ipsomet Dei filio deposcere, *Matth. IV. v. 9.* Voëtius existimat (yy) certissimam hic esse doctrinam ignorantiam, opinionem tamen de Superbiâ, reliquis dicit probabilior. *Vogelsangius*, (zz) in initio statim dicit: Optime illos loqui, qui disputant lapsos primum fuisse malos Demones affectatione Divinitatis. *Gerhardus* verò, (a) atque *Calovius*, (b) qui & *Tannerum* citat, statuunt ex Scripturâ evidenter probari haud posse, quodnam primum Peccatum fuerit Diabolorum, an fuerit Superbia, nec ne? Quod verò speciatim non fuerit affectatio unionis hypostaticæ, clarum est ex ignorantia istius mysterii. Ante lapsum enim nulla fuit in Angelis notitia incarnationis Christi, neque erat futura nisi sub conditione peccati, sic & Angeli hæc omnia, peccatum nimirum futurum ignorabant, quomodo itaque affectare poterant, & exoptare ejusmodi Unionem? Nostræ sententiæ ex Pontificiis album calculum apposuit *Becanus*. (c) Ex Nostris omnes, speciatim *Calovius*. (d) Alii ex nostro loco probant peccatum primum fuisse mendacium, verum ille quidem luculenter ostendit, quod Diabolus autor & causa mendacii primus sit, non verò quod primum Diaboli Peccatum mendacium fuerit. Nos tandem cum *Gerhardo* (e) concludimus, *Johannes 1. Epist. 3. v. 8.* generali vocabulo ἀνομία dicitur Lapsus Angelicum describit, ex quo colligitur, quod Legem à Deo Creatore sibi propositam fuerint transgressi, quia peccatum est ἀνομία; & Christus in nostro Loco *Job. II. v. 44.* dicit: quod non steterint in Veritate. Ubi inquit *Gerhardus*, per Veritatem intelligitur tum vera Bonitas, Sanctitas, Justitia ac concreata natura & integritas, ex quâ Veritatis amor exortus; tum felicitas concreata, in utraq; enim non stetit, sed ab eâ in culpam & miseriam prolapsus est. *Judas* in loco parallelo de Diabolo dicit, quod non servaverint, sed reliquerint suum domicilium, per ἀξιν intelligunt Originem ac principium. Hinc secundum *Gerhardum* sensus est: non servârunt originalem suam conditionem, suam justitiam & bonitatem concreatam. Domicilium

(yy) in Diss. Select. Part. I. d. l. p. 920.
(zz) p. 630.
(a) in Epist. Petri p. 204.
(b) cit. l. System p. 316.

(c) d. l. p. 155.
(d) System. d. l. p. 316.

(e) in Epist. Petri d. l. p. 204.

D. lium

lium exponunt de domicilio caelesti. Gerhardus rectius ita sentit: quod cum fuerint exercitus caelestes iuxta Jehovah Zebaoth in certa statione collocati, transfuga facti illam deseruerint. Imò ipsum Deum intelligi posse censet, à quo per peccatum defecerunt. Ut inquit p. 201. Deus in ipsis voluit habitare per gratiam & intimam praesentiam: sic debebant etiam ipsi in Deo habitare per promptam & constantem obedientiam. Sed hoc domicilium deseruerunt & à Deo Creatore turpiter averse.

§.XX. De gravitate hujus peccati pariter disquiritur; Scholastici teste Voëtio, (f) disputant & quaerunt: An omnium Peccatum fuerit æquale, an omnes peccarint ex destinata malitia? an verò aliqui ex errore, ignorantia, seu actuali animadvertentia? Sic apud *Becanam* movetur Quaestio; (g) An Angeli peccarint ex ali qua inadvertentia? Thomistæ ex Scholasticis statuunt, non ex errore peccatum fuisse commissum, sed ex inadvertentia. Nos dicimus cum *Calovio* (h) quod lapsi sint Diaboli ex destinata malitia. Ex involuntaria ignorantia non poterat diabolorum esse peccatum aliàs peccatum, illud jam fuisset in illorum natura, neq; in ipsorum potestate fuisset, stare in veritate. Neq; ejusmodi incogitantia vel advertentia concedenda. Contradicit enim opinioni huic Angelorum illorum natura, quæ imagine divinâ exornata erat, & cujus virtute optime tenebant, quantum Creatori deberent. Et poena quæ delictum secuta & gravis satis est, probat suâ sponte ex malitia peccasse Diabolos: aliàs eâ poenâ haud affici potuissent.

(i) p. 177. in §. XXI. Tandem & ultimò quaeritur an decreto divino vel Breviario an necessitate lapsi sint Angeli, id attribuit *B. Hülsemannus* (i) allegans *Censur. Leidens. in Conf. Armin. Cap. 6. & eod. Cap. Apolog.* Calvin. De Marcione affirmat *Calovius* (k) quod tres Deos constituerit: Summum bonum & invisibilem, imum visibilem & malum, & medium diabolum (l) Manichæos adduxit qui crediderunt illos malos esse conditos, item Zwinglium qui absoluto decreto vel repro bationi Lapsum adscripsit. Ab his recedere vult *Voëtius* (m) & *Diff. Select.* nonnulli alii; Inqviens: *Causa efficiens Diaboli, quatenus crea-*

p. 214. n. 4. 147

tura est, seu secundum id, quod Deus illum fecit, est solus Deus, quatenus verò ut Diabolus seu formaliter malus consideratur, & secundum id, quod seipsum fecit, nulla alia est causa efficiens (seu potius deficiens) quarenda extra ipsum. Ipse B. Calovius d.l. (n) adducit Bezanum, qui dicit: Diabolus cum mendacium loquitur ex propriis b.e. à se ipso loquitur & in veritate (in quâ initio creatus fuerat) non stetit. Neq; Ramburtius (o) vult admittere Deum esse causam licet Decretum non neget. Distingvit quidem inter Decretum & dicit dari Decretum permissionis, quod hic habet locum, id verò more suorum exponit, quod voluntatis efficacis illud decretum sit. Nos respondemus ad datam quæstionem Deum quidem permisisse Lapsus, hoc est non violento & physico motu Diabolos peccantes retraxisse, neq; permittendo necessitatem peccatum committendi Angelis imposuisse. Nam nisi permisisset, Lapsus Deo nolente factus esset, quod dici non potest, quia nihil ipsi resistere potest, non autem necessitatem imposuit, aliàs esset causa peccati, quia peccatum non fuisset non committendum. Factum itaq; est Deo non volente; Et quia omnia quæ Deus fecit valde bona fuerunt Gen. 1. v. 31. Opera ejus perfecta Dent. 32. v. 4. Peccata non sunt ex Patre 1. Job, 2. v. 16. Deus non tenet ad malum, nec est apud ipsum ohumbratio Lucis & tenebrarum Jac. 1. v. 13. Et itaq; dum odio habet Peccatum non peperit Diabolis, sed catenis nobis &c. 2. Petr. 2. v. 5. Fieri non potest, quin non Deus sed solus Diabolus Lapsus Autor & Causa prima sit, V. Calovius. (p) In nostro quoq; dicto Soli Diabolo adscribitur: Diabolus in Veritate non stetit & ex hoc loco colligit Brochmannus (q) quod potestatem habuerint perseverandi in illâ iustitiâ & sanctitate, in quâ à Deo per creationem fuerunt constituti. Jam ergò finimus, & DEO dicimus

GLORIAM.

PHI-

(n) p. 362.

(o) p. 301.

(p) Syst. T. 4.

Cit. l. p. 360.

(q) Petr. 1.

cap. 2. q. 6.

p. 100.

PHILIPPUS LUDOV. HAN-
NEKENIUS, D.

Præstantissimo Respondenti suo
DN. MATTHÆO DAMITZ,
Studiorum successum eventumque prosperrimum
prec.

Quod circa lapsum Angelorum varias moves *Q*uestiones, eo ostendis lectionis varie industriam & ardens studium Veritatis. Potuissim de mea sententia & metodo scribendi identidem aliquid intercalare; sed malui tuum sic sisti & aperiri Patronis & Mæcenatibus studium, quàm meam operam commendari. Et tolerabilis est in obscuris *Q*uestionibus, quæ luce revelationis diâ destituuntur, varians decisio, modo facta teneatur & salva fidei salutaris analogia. Illustre dictum est Augustini; Divini sermonis obscuritas ad id etiam utilis est, quod plures sententias veritatis parit, & in lucem notitiæ producit, dum alius eum sic, alius sic intelligit; ita tamen, ut, quod in obscuro loco intelligitur, vel attestatione rerum manifestarum, vel aliis locis minimè dubiis asseratur; sive, cum multa tractantur, ad id quoque perveniatur, quod sentit ille, qui scripsit, sive id lateat, sed ex occasione profundæ obscuritatis, alia quædam vera dicantur, non mihi videtur ab operibus Dei absurda sententia. *Hæc in talibus, quæ tractas, juvat recordari. DEUS fauceat tuis conatibus, & studiis optimis gratiosè benedicat, ut tibi, tuisq;, & Patrie, post decursos feliciter Academia carceres, multa inde dimanent comoda & splendida ornamenta. Scrib. è musco, V. Id. Dec. A.O.R. M DC XCIII.*

ULB Halle
003 792 51X

3

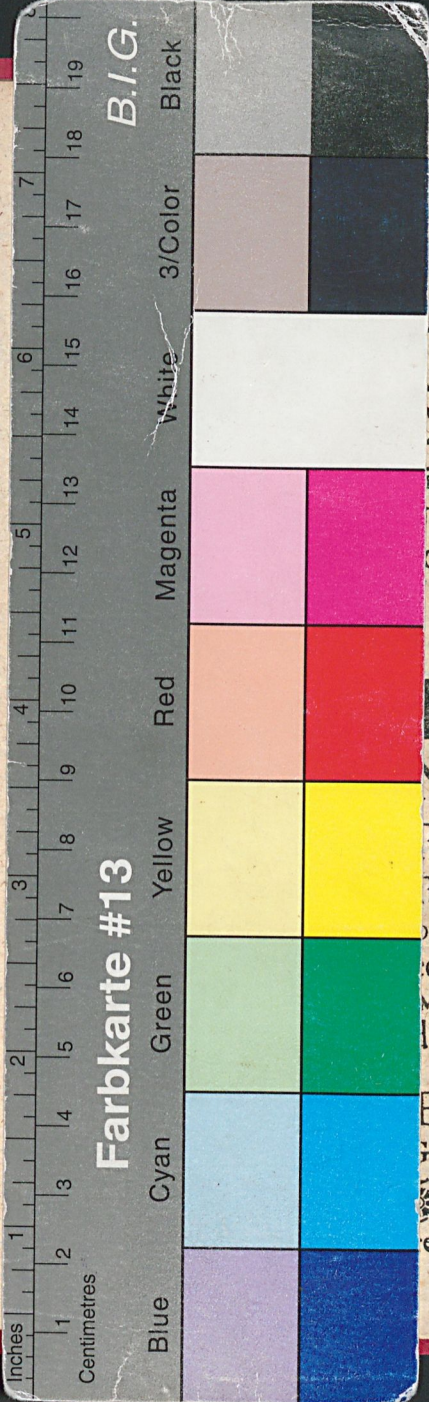

05 A 2414

VD 17

82

D. B. V.
IO THEOLOGICA,
DE
TIS NON-
CA LAPSUM
LORUM,
ipue ex Dicto
, VIII. vers.44.
Quam
DEO OPT. MAX.
PRÆSIDIO
PPILUDOV.
NEKENI,
t. Ejusdem Prof. Publ.
torii ASSESSORIS,
DITORIO MAJORI.
cemb.Horis Antemerid.
M DC XCIII.
lendo defendet
EUS DAMITZ,
gedanensis.
celo JO. WILCKII, Acad. Typogr.

